

Grundlagsutskottets betänkande N:o 6
med anledning av Ålands landstings motion om ändring
av 21 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6
maj 1920.

Riksdagen har jämte protokollsutdrag av den 11 sistlidne februari till grundlagsutskottet för beredning remitterat Ålands landstings motion n:o 1 om ändring av 21 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920. Efter att hava handlagt ärendet får grundlagsutskottet med anledning av motionen vördsamt anföra följande.

Enligt ifrågavarande paragraf i självstyrelselagen äger Ålands landsting rätt att för landskapets behov i anslutning till statens allmänna inkomstbeskattning påbjuda en tilläggsskatt att utgå enligt enahanda grunder samt påföras och uppbäras i samband med den allmänna inkomstskatten. Motionen avser en sådan ändring av paragrafen, att landskapets ifrågavarande beskattningsrätt skulle göras helt oberoende av statens allmänna inkomstbeskattning och dess i lag, tillkommen i vanlig lagstiftningsordning, fastställda grunder samt av sättet och ordningen för skatteuppbörden ävensom att landstinget skulle berättigas att för landskapets behov påbjuda en landskapsskatt att utgå enligt grunder, som landstinget självt ägde bestämma, exempelvis enligt de grunder, som gälla för kommunalskatten.

I motionens motivering göres gällande, att det är principiellt oriktigt, att landskapets beskattningsrätt är beroende av statens beskattning ända därhän, att denna rätt kan gestalta sig illusorisk och t. o. m. upphöra att gälla. Enligt motiveringen har

detta beroende haft till följd, att den ändring, som den 14 december 1935 infördes i lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt av den 5 december 1924 och varigenom det skattefria minimum höjdes från 6,000 mark till 10,000 mark, befriat ett stort antal skattskyldiga, vilka förut erlagt tilläggs-skatt, från skyldigheten att betala inkomstskatt till staten och därigenom även tilläggsskatt.

Den utredning utskottet införskaffat rörande inkomstbeskattningen i landskapet Åland åren 1934 och 1937, av vilka år den i motionens motivering åsyftade lagändringen hade varit i kraft redan det sistnämnda året, utvisar visserligen, att antalet personer, som erlagt inkomstskatt i landskapet Åland, från år 1934 till år 1937 minskats med ungefär en tredjedel eller från 3,319 till 2,061, men att beloppet av den beskattade inkomsten, vilket år 1934 utgjorde 49,280,000 mark och år 1937 49,209,300 mark, förblivit någorlunda oförändrat, var emot intäkten av inkomstskatten avsevärt ökats, nämligen från 1,018,925 mark 90 penni år 1934 till 1,832,172 mark 60 penni år 1937. Beskattningsförhållandena i landskapet Åland belysas även av de utskottet delgivna statistiska uppgifterna rörande kommunalbeskattningen därstädes åren 1933—1937. Enligt dessa har kommunalbeskattningen på Åland över huvud varit lindrigare än annorstädes i riket. Sålunda har det högsta belopp, som uppburits per skattöre, nämnda år utgjort 6 mark 50

penni, men statistiken upptager en kommun, där beskattningen under flera år utgjort endast 1 mark 80 penni per skattöre. Det kan förty antagas, att tilläggsbeskattningen, varvid fråga ej kan vara om särdeles stora belopp, icke ens, då den uppbäres enligt nuvarande grunder, kan gestalta sig oskäligen för det minskade antalet skattebetalare. Denna förmodan styrkes även av det faktum, att de tillgångar, som underkastats förmögenhetsbeskattning, under år 1937 jämfört med år 1934 ökats med cirka 27,000,000 mark, ehuru antalet beskattade på grund av det höjda förmögenhetsminimet för skattefrihet nedgått med 804. Vid sådant förhållande finnes ej heller skäl att tillförsäkra landstinget den nu föreslagna rätten att enligt grunder, som landstinget självt bestämmer, påbjuda tilläggsskatt eller landsskapsskatt, enär därvid jämväl sådana mindrebemedlade folkelement, som för närvarande äro befriade från erläggande av inkomstskatt till staten och alltså även från landskaplig tilläggsskatt, ånyo

Helsingfors den 13 april 1938.

I ärendets behandling hava deltagit ordföranden Lehtonen, ledamöterna J. Annala, Estlander, Kannisto (delvis), Kilpi, Kirra (delvis), Koponen, Lonkainen (delvis),

Lumme, Salmiala, Takala (delvis), Toivonen, Wiik och Vilhula (delvis) samt suppleanterna A. Halonen (delvis), Kaasalainen (delvis) och Kivisalo.

bleve skyldiga att erlägga en tilläggsskatt, för vars påförande några bestämmelser rörande grunderna icke skulle utfärdas i allmän lag.

Grundlagsutskottet har ej heller kunnat förena sig om den uppfattningen, att den omständigheten, att landskapets beskattningsrätt är beroende av statsbeskattningen, såsom fallet är enligt gällande lag, skulle för landskapet innebära en principiell orättvisa. Enligt utskottets åsikt är det tvärtom förenligt med riktiga och erkända principer, att beskattningen så jämnt som möjligt betungas befolkningen i olika delar av riket och sålunda i hela riket utgår enligt enahanda grunder.

Med hänvisning till, vad sålunda sagts, anser sig grundlagsutskottet icke kunna förorda lagförslaget i motionen, utan föreslår vördsamt,

att Riksdagen måtte besluta förkasta ifrågavarande, i Ålands landstings motion ingående lagförslag.

Reservation.

Bestämmelserna rörande beskattning höra till de stadganden i lagen den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland, vilka blott närmelsevis motsvara sin uppgift. Redan tvenne år efter lagens tillkomst befanns det nödvändigt att som tillskott bevilja landskapet halva inkomsten av grundskatten (lag av 11 aug. 1922). Men då nämnda skatt kort därefter i riket upphävdes, utbyttes denna inkomst mot ett beräknat, fixt årligt vederlag. Av de skatter, vilka enligt 21 § självstyrelselagen stå landskapet Åland till buds, hava mantalspengarna med skäl ansetts icke kunna tagas i anspråk, sedan motsvarande skatt inom riket i övrigt avskaffats, varför den ock i landskapet blivit år 1925 avlyftad.

Näringskatter och nöjesskatter, om vilka landstinget äger besluta, äro till sin natur sådana, att de inbringa blott jämförelsevis obetydliga belopp. De kunna icke rättvisligen underkastas större förändringar från år till år. Och vad beträffar nöjesskatter, kunna de vid förhöjningar, om dessa måste bliva betydande, icke påräknas giva i motsvarande mån högre intrader.

Den enda skatt, som lämpat sig för reglerande av landskapets år från år växlande skattebehov, har varit den tilläggsskatt till statens allmänna inkomstbeskattning, vilken landskapet ägt påbjuda enligt enahanda grunder som rikets inkomstskatt.

Emellertid har i motionen påvisats, att de ändringar, som genom lagen den 14 dec. 1935 vidtagits i rikets allmänna inkomstbeskattning, lett till mycket djupt ingripande förändringar i landskapets möjligheter att på denna väg uppbära behövliga skattemedel. Den utredning, vil-

ken utskottet införskaffat, har bestyrkt vad i motionen framhållits, nämligen att underlaget för upptagande av skatten ifråga undergått en betänkligen förskjutning.

Landstingets motion fäster sålunda uppmärksamheten på ett både verkligt och beaktansvärt missförhållande, till vilket 21 §:s i självstyrelselagen beroende av rikets lagstiftning givit upphov. Det beroende, vari den åländska beskattningsrätten nu står till skattelagstiftningen i riket, kan uppenbarligen leda till och har, som sagt, även redan lett till följder, vilka göra att beskattningen icke motsvarar Ålands ekonomiska och skattepolitiska förhållanden, dem självstyrelsen dock bör främja. För den skull synes den uppfattning vara väl motiverad, att landskapet i kraft av sin autonomi borde äga större frihet att fastställa grunderna för landskapets beskattning. Ty självbeskattning kan t. o. m. framom lagstiftning betraktas höra till autonomins själva väsende. Och då landskapets representation är sammansatt enligt samma grundsatser som folkrepresentationen i riket, behöva betänkligheter icke hysas mot en ändring av 21 § i föreslagen riktning. Detta så mycket mindre som självstyrelselagen i 22 § innehåller en för beskattningen inom landskapet avsedd särskild kontroll, vilken utövas av landshövdingen, men i sista hand ankommer å rikets president. Både till följd av autonomilagens från den allmänna lagstiftningen mycket avvikande innehåll och de med lagens tillkomst förknippade omständigheter visade det sig svårt att åstadkomma en till alla delar väl avvägd självstyrelse. Lagen om autonomi för

Åland har kommit att innehålla bestämmelser, vilka erbjuda lagtillämpningen stora svårigheter och jämväl uppvisa sådana brister, att självstyrelsen i viktiga hänseenden icke kunnat utfalla så som densamma varit avsedd.

Det bör därför betraktas som en uppgift för lagstiftaren att i lagstiftningsväg undanröjda sådana svårigheter, om de icke genom lagtolkning kunna i lagens anda

avhjälpas. Endast på detta sätt kan syftet med självstyrelsen ernås.

Med åberopande av det sagda ber jag få förorda,

att Riksdagen ville godkänna det i Ålands landstings motion n:o 1 ingående lagförslaget; ävensom

besluta, att lagförslaget skall förklaras brådskande.

Helsingfors den 13 april 1938.

Ernst Estlander.